

förfallit, lärer någon åtgärd i anledning af återremissen ej kunna af Utskottet vidtagas,

hvilket Utskottet får för Riksdagen anmäla.

Stockholm den 1 Maj 1873.

På Utskottets vägnar:

H. G. von GEGERFELT.

N:o 35.

Ank. till Riksd. Kansli den 1 Maj 1873, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om åtgärders vidtagande för erhållande af en tillförlitlig statistisk redogörelse för samtliga kommuners och kyrkoförsamlingars finansiella förhållanden.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 91), har Herr W. Walldén hufvudsakligen anført, att under det officiella, lätt tillgängliga handlingar satte en hvar, som deraf ville sig begagna, i tillfälle att inhemta noggranna upplysningar om statsverkets finanser, sväfvade man deremot i fullkomlig ovisshet om allt hvad som rörer kommunernas ekonomi, deras tillgångar och skulder, deras inkomster och utgifter, beloppet af de skatter som för fyllandet af deras behof måste uttaxeras, fördelningen af dessa skatter o. s. v. Med afseende å den mängd af viktiga samhällsbehof som det ålåge kommunerna att tillgodose och den betydliga del af skattebördorna som i form af kommunalutskylder drabbade rikets innevånare, kunde vi ej sägas ega någon fullständig kunskap om vårt lands eko-

nomiska förhållanden, innan vi erhållit tillförlitlig kännedom om kommunernas finanser. Statistikens praktiska gagn ådagalades ständigt, snart sagdt, inom hvarje förvaltningsgren och vid pröfningen af en mängd lagstiftnings-, organisations- och beskattningsfrågor. Också hade den officiella statistiken inom alla länder vunnit allt högre vikt, allt större utveckling, och inom de flesta af dem utgjorde jembväl kommunernas ekonomi ett af denna statistiks förnämsta föremål. Enligt motionärens åsigt kunde den tid icke vara långt aflägsen, då en reglering af vårt skatteväsen måste vidtagas. Frågan om grundskatternas afskaffande trängde sig allt mer i förgrunden; den skulle ganska sannolikt medföra en annan fråga, den om ändring i grunderna för allmänna bevillningens utgörande. Riksdagen hade redan till Kongl. Maj:t aflåtit underdåniga skrivelser om jemnare fördelning af flere allmänna besvär, hvilka vore på det närmaste befryndade med de kommunala, såsom väghållning, prestgårdsbyggnad m. m. Flera andra dylika frågor väcktes och återkommo vid hvarje riksdag. Under sådana förhållanden syntes det motionären alldeles uppenbart, att vinnandet af en snar kännedom om hela vårt skatteväsende måste vara af den största vikt. Men en dylik kännedom kunde icke vinnas, såvida vi ej snart erhöle en fullständig, på tillförlitliga primäruppgifter grundad kommunal finans-statistik. Dessa primäruppgifter kunde naturligtvis icke hemtas ur andra källor än de särskilda kommunernas inkomst- och utgiftsförslag samt räkenskaper. I afseende på utgifts- och inkomstförslagen vore visserligen en viss form för deras uppställande i lagen angifven, men räkenskaperna åter kunde vara upprättade efter hvilket system som helst, hvaraf följden måste blifva den, att knappast två kommuners eller kyrkoförsamlingars räkenskaper sius emellan företedde den formela öfverensstämmelse, att de utan vidare kunde med hvarandra jemföras. För att åstadkomma en kommunalstatistik kunde man förfara på två sätt: antingen till vederbörande kommunalmyndigheter öfversända formulär med vissa bestämda frågor, på hvilka svaren skulle af nämnda myndigheter ifyllas med ledning af räkenskapernas innehåll; eller ock fastställa ett visst formulär för sjelfva räkenskaperna, hvilka sålunda komme att öfver hela riket föras efter samma system och af hvilka endast ett duplettexemplar behöfde inom viss tid insändas till den myndighet som sedermera skulle till ett helt sammanföra de särskilda uppgifterna. Enligt motionärens förmenande vore det sednare alternativet att föredraga. Men äfven om man skulle anse Kongl. Maj:ts ekonomiska lagstiftningsrätt sträcka sig så vidt, att Kongl. Maj:t egde grundlagsenlig befogenhet till meddelande af dylika bestämmelser, så syntes det ligga i sakens natur, att hela åtgärden skulle kunna erhålla ett sken af obehörigt ingripande i kommunernas sjelfförvaltningsrätt och af sådan anledning på många håll framkalla ett för resultatet menligt missnöje, om den i administrativ väg anbefalldes. Funnes åter föreskriften meddelad i sjelfva

lagen, torde intet af allt detta vara att befara, i synnerhet om initiativet till lagförändringen tagits af representationen. Ett stadgande, hvilket blifvit af båda statsmakterna i och för ett viktigt statsändamål beslutadt och som erhållit helgden af allmän lag, måste ovilkorligen komma att af kommunalstyrelserna uppfattas på helt annat sätt än en blott af Kongl. Maj:t helt plötsligt i administrativ väg utfärdad befallning, och det skulle säkerligen icke synas vara ett större ingrepp i kommunernas sjelfstyrelse, att lagen meddelade allmänna bestämmelser angående formen för räkenskapernas förande, än att den t. ex. innehåller stadganden om formen för utgifts- och inkomstförslagen eller fastställer visst formulär för fyrkants- och debiteringslängderna.

Hvad anginge tiden för räkenskapernas insändande och bestämmandet af den eller de myndigheter, till hvilka de borde öfverlemnas, torde antingen åt Kongl. Maj:t öfverlemnas att derom meddela föreskrifter eller ock hos Kongl. Maj:t begäras förslag till de lagstadganden, som i det afseendet kunde finnas erforderliga. Det syntes nemligen icke vara möjligt för Riksdagen att utan föregående förslag af Kongl. Maj:t afgöra, huruvida bestyret med kommunalstatistikens upprättande skulle uppdragas åt den eller den myndigheten, huruvida länsammandrag först borde upprättas o. s. v. Lika litet torde det kunna ifrågasättas, att Riksdagen skulle upprätta sjelfva det erforderliga räkenskapsformuläret eller ens behöfva ingå i granskning af dylikt formulär, utan kunde den saken med fullt förtroende öfverlemnas antingen till Kongl. Maj:t eller till chefen för Civil-departementet. Allt hvad Riksdagen sålunda nu i motionärens tanke hade att göra vore, att inför Kongl. Maj:t uttala sin önskan om erhållande så snart som möjligt af en kommunalfinans-statistik och att, genom några obetydliga ändringar i kommunallagarne, skapa en möjlighet till erhållande af sådana primäruppgifter, att en dylik statistik kunde åstadkommas. Denna statistik borde omfatta alla rikets kommuner. Dock torde ej något särskildt stadgande beträffande sättet för räkenskapernas förande behöfva intagas i kommunalförordningen för Stockholm. Förhållandena inom denna stora kommun vore nemligen så olikartade med dem inom andra kommuner, att ett alldeles särskildt formulär ovilkorligen måste enkom för Stockholm utarbetas, och då det måste antagas, att hufvudstadens kommunalmyndigheter till fullo förmådde inse vigten af en allmän kommunal finans-statistik för hela landet, torde de icke undandraga sig att då de i administrativ väg derom blifva anmodade i önskad form meddela alla erforderliga primäruppgifter. Deremot funnes intet skäl, hvarföre ej för de särskilda kyrkoförsamlingarne inom hufvudstaden samma föreskrifter skulle meddelas som för alla öfriga församlingar. Hvad slutligen landstingen anginge, hade motionären icke nu velat ifrågasätta något särskildt stadgande i afseende på dem, enär de vore jemförelsevis få till antalet, och de tryckta handlingar, som af dem årligen insändas till Civil-departementet, redan

torde förete tillräckliga materialier för utarbetande af en öfversigt öfver deras, på det hela taget, föga invecklade finanser.

På grund häraf och med erinran att öfverallt, der i nedanstående förslag till lagförändringar orden "af Kongl. Maj:t fastställt formulär" förekomma, dessa, enligt motionärens åsigt, mycket väl kunde utbytas mot orden "af Chefen för Civil-departementet fastställt formulär", såvida sådant skulle finnas i praktiskt afseende lämpligare, har motionären hemställt:

"att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t uttala sin önskan om erhållande så snart som möjligt af en tillförlitlig statistisk redogörelse för samtliga kommuners och kyrkoförsamlingars finansiella förhållanden samt dervid

1:o) förklara, att Riksdagen, för vinnande af den formela öfverensstämmelse i hufvudsakliga delar mellan de särskilda kommunernas och församlingarnes allmänna räkenskaper, som i och för utarbetande af en dylik statistisk redogörelse syntes Riksdagen oundgängligen nödvändig, för sin del beslutat följande förändrade lydelse af nedanstående lagrum, nemligen:

i nådiga förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862:

§ 71. Det åligger drätselkammaren att — — — — tillställer.

Särskilda af staden tillsatta styrelser skola före den 1 Mars till drätselkammaren aflemna redovisning för de medel, de under föregående år omhänderhaft, för att i stadens allmänna räkenskaper upptagas och tillika med dem granskas. *Dessa allmänna räkenskaper skola upprättas i öfverensstämmelse med derför af Kongl. Maj:t fastställt formulär.*

i nådiga förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862.

§ 71. De räkenskaper — — — — på kalenderår.

Särskilda af stämman tillsatta styrelser skola före den 15 Januari hvarje år till kommunalnämnden aflemna redovisning för de medel, desamma under nästföregående år omhänderhaft. Nämnden upptager denna redovisning i kommunens allmänna räkenskaper, hvilka *skola upprättas i öfverensstämmelse med derför af Kongl. Maj:t fastställt formulär och årligen böra före den 1 Februari af nämnden tillställas kommunalstämmans ordförande.*

i nådiga förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862.

§ 39. Räkenskaperna för såväl kyrkans som skolans medel *upprättas i öfverensstämmelse med derför af Kongl. Maj:t fastställt formulär och avslutas med kalenderår samt skola sednast den 1 derpå följande Mars aflemnas till de för deras granskning utsedde revisorer.*

Revisionsberättelsen — — — — vidtagas skall.

Hvad nu om räkenskapernas — — — — finnes stadgad.

i nådiga förordningen om kyrkostämman samt kyrko- och skolråd i Stockholm den 20 November 1863.

§ 41. Mom. 1. Räkenskaperna för så väl kyrkans som skolans medel upprättas i öfverensstämmelse med därför af Kongl. Maj:t fastställt formulär och afslutas med kalenderår samt skola sednast den 1 derpåföljande Mars afemnas till de för deras granskning utsedde revisorer.

Mom. 2. — — — — —
Mom. 3. — — — — —

2:o) anhålla att, om Kongl. Maj:t finner sig för sin del böra gilla hvad Riksdagen sålunda beslutat, Kongl. Maj:t täcktes i nåder låta, om möjligt före utgången af innevarande år, till efterrättelse kungöra sådana formulär för städernas utom Stockholm, landskommunernas och kyrkoförsamlingarnes räkenskaper, som, efter det landstingen och stadsfullmäktige i de af förenämnde städer, hvilka ej lyda under landsting, erhållit tillfälle att sig yttra, kunna varda af Kongl. Maj:t godkända, äfvensom att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga alla de öfriga åtgärder och till nästkommande Riksdag aflåta de framställningar, hvilka Kongl. Maj:t må finna för det ifrågavarande ändamålet ernående ytterligare erforderliga.“

Utskottet delar de af motionären uttalade åsigter om vigten och betydelsen af en hela riket omfattande kommunal finansstatistik. Likaledes är Utskottet med motionären ense derom att kommunerna må kunna tillförbindas att lemna de för ändamålet erforderliga uppgifter. Att bestämma något visst formulär, hvarefter kommunernas räkenskaper skola föras, synes deremot, med afseende å skiljaktiga förhållanden inom olika kommuner, icke vara lämpligt och ej heller för det ifrågavarande ändamålet behöfligt, helst uppgifterna torde kunna lemnas genom ett sammandrag af räkenskaperna, upprättadt efter gifvet formulär.

För öfrigt synes ej vara skäl att, innan en fullständig plan för upprättandet af den ifrågavarande statistiken blifvit af Kongl. Maj:t uppgjord, Riksdagen ingår i vidare bedömande af sättet, på hvilket åsyftade ändamålet kan vinna, eller beslutar de i sådant afseende erforderliga ändringar i kommunallagarne, helst, såsom motionären också förutsatt, andra ändringar än de af honom föreslagna möjligen kunna finnas behöfliga.

På grund af hvad nu blifvit anfördt får Utskottet, i anledning af förevarande motion, vödsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruledes en

kommunal finansstatistik för riket må kunna åstadkommas, samt derefter göra framställning till Riksdagen om de för sådant ändamål erforderliga ändringar i kommunallagarne och om öfriga dermed sammanhängande frågor, hvarom det tillkommer Riksdagen att besluta.

Stockholm den 1 Maj 1873.

På Utskottets vägnar:

H. G. von GEGERFELT.

Reservationer:

af Herr Grefve *Mörner*, som ej kunnat dela Utskottets åsigt om behöfligheten att till Kongl. Maj:t ingå med skrifvelse uti detta ämne; och

af Herr *Lars Persson*, som instämt med Herr Grefve *Mörner*.

Herr *Sven Nilsson* har begärt få anteckadt, att han vid frågans behandling inom Utskottet icke närvarit.